

„Ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2021-2027“ keskkonnasõbralike praktikate ja mahepõllumajanduse töögrupi IV kohtumise memo

IV kohtumine toimus 9. märtsil 2020 Maaeluministeeriumi suures saalis kell 10.15-16.00.

Osalejad

Kohtumisest võtsid osa Eesti Keskkonnaiühenduste Koda, Eesti Lamba- ja Kitsekasvatajate Liit, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Põllumajandusamet, KEVILI, Eesti Maaülikool, Tartu Ülikool, Eesti Taimekasvatuse Instituut, PRIA, Põllumajandusuuringute Keskus, Eesti Ornitoloogiaühing, Keskkonnaministeerium, Keskkonnaamet, Eesti Mesinduse Koostöökogu, Mahepõllumajanduse Koostöökogu, Mahetootjate Nõu- ja Jõukoda, Pärandkoosluste kaitse ühing, Tartumaa Põllumeeste Liit, Eesti Lihaveisekasvatajate Selts, Eesti Noortalunikud, Maaeluministeerium

Taust

Maaeluministeerium on alustanud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) strateegiakava 2021–2027 koostamisega. Strateegiakava koostamise eesmärk on parandada põllumajandustootmise, toiduainete tootmise ja maapiirkondade säästvat arengut.

Euroopa Komisjon esitas 1. juunil 2018 seadusandlikud ettepanekud 2020. aasta järgse ÜPP kohta. Ettepanekute eesmärgiks on tagada, et ÜPP vastaks paremini praegustele ja tulevastele väljakutsetele, toetades samal ajal jätkuvalt Euroopa Liidu põllumajandustootjaid jätkusuutliku ja konkurentsivõimelise põllumajandussektori kujundamisel. ÜPP rakendamiseks perioodil 2021–2027 tuleb igal liikmesriigil koostada ÜPP strateegiakava, mis hakkab hõlmama nii põllumajanduse otsetoetusi, seni maaelu arengukavade alusel rakendatud maaelu arengu toetusi kui ka põllumajanduse ühise turukorralduse teatud sektoripõhiseid programme.

Arengukava koostamist puudutav info ja toimunud töögruppide materjalid asuvad Maaeluministeeriumi kodulehel: <https://www.agri.ee/et/upp-strateegiakava-2021-2027>

Päevakava

- 10.15 – 10.30: kogunemine ja hommikukohv
- 10.30 – 11.00: rohelise arhitektuuri tutvustamine
- 11.00 – 11.30: mahepõllumajanduse meetme plaanid
- 11.30 – 12.30: maastikuelemendid ja liigirikkad püsirohumaad
- 12.30 – 13.10: lõuna (osaleja omal kulul)
- 13.10 – 16.30: sekkumislehtede arutelu
- 16.30 – 16.40: kokkuvõte, lõpusõnad

Sissejuhatus

Töögrupi kohtumise viis läbi ÜPP strateegiakava keskkonnasõbralike praktikate ja mahepõllumajanduse töögrupi juht Martti Mandel. Eesmärk on töögrupi liikmetelt saada tagasiside sekkumislehtedele ja leida võimalikud kitsaskohad. Eesmärk oli läbi rääkida võimalike praktikate nimekiri ja töögrupi liikmetelt tagasiside saamine, milliste praktikatega ning kuidas ja mis tingimustel edasi minna.

Keskkonnasõbralike praktikate ja mahepõllumajanduse töögrupi eesmärgiks on tulevaseks programmiperioodiks välja töötada rakendatavad sekkumised ÜPP I samba ökokavadele ning II samba keskkonna- ja kliimameetmele, sh mahepõllumajandusele.

Arutelu tulemused

Töögrupi läbiviija Martti Mandel alustas keskkonnasõbraliku meetme põhipaketi sekkumislehe ülevaatest. Tõstatati küsimus praeguse KSMi nimetuse muutmise vajaduse üle. Kõlama jäi arvamus, et praeguse nimega on kõik osapooled harjunud ning see esindab väga hästi meetmepaketi eesmärki. PMK tõi välja KSMi vajaduse praegusel kujul, sest sellisel moel jõuab keskkonnapõhiste tegevuste rakendamine suurtootjateni. Ainult ökokavad sellist eesmärki ei täida, vajalik on leida tasakaal keskkonnanäesmärkide ja tootmise vahel. Tava, KSM ja mahe võrdluses ilmneb, et keskkond ei ole lineaarne, ei saa mõju arvestada ühte pidi. Pakett on plaanis sisustada sarnaselt praegusele – põhitegevused, lisategevused ja ökokavad. Lisategevuse all on mesilaste korjealad, linnukaitse tegevus (rohumaal niitmata jätmise), vahekuultuurid ja sõnnikuproovid.

Põhipaketi sekkumislehe arutelu alustati viljavaheldus ja liblikõieliste kultuuride kasvatamise ja mustkesa mittetoetamise temal. Viljavahelduse meede jääb üldjoontes samaks, arutatakse edasi sorgo lisamist teraviljade järgnevuse katkestamiseks külvikorras sarnaselt maisile ja tatrале. Samuti on ettepanek ristõieliste sugukonda kuuluvaid põllumajanduskultuure samal põllumaal uuesti enne nelja aasta möödumist mitte lubada. Talvise taimkatte osa suurendamise ettepaneku tagasiside hõlmab mõistliku protsendi rakendamist. Oht on, et kõrge % puhul hakkavad kahjurid levima.

Põhipaketi arutelu jätkati rohumaaribade teemal. Rohumaaribad tee äärtes on hetkel 2-5m nii metsa kui tee ääres. Keeruline on hetkel rakendada rohumaariba rohumaast eraldamise küsimustes. Samuti on keeruline joonistada riba metsa ääres. Kui riba on laiem kui 2 m, on vaja joonistada uus põld. Probleem ei ole uus, lahendusi ei leitud ka kahe eelneva perioodi ettevalmistamisel. Põllu pinna hulka on lubatud arvestada 2-5 m ja sinna arvestatakse tee maa. Laiust saab suurendada, kui lahendatakse ära, kas tuleb põllust eraldi või mitte.

Digipõlluraamat valmib ja seejärel integreeritakse paketti. Taimekaitsevahendite triivi vähendavate otsakute kasutamine soovitati valitavaks nõudeks. Integreeritud taimekaitse osas arutati glüfosaadi piirangu, mittekasutamise ja täieliku keelu üle. Piiramisega saab üldkoguse väiksemaks, aga kas alternatiivide mõju keskkonnale on väiksem? Koorimine künniga annab sama tulemuse. Täiesti ära keelamise vastuargument on otsekülvi puhul, siis levib orashein ja pritsitakse. Jõuti järeldusele, et järgmiseks korraks teevad võimalikest lahendustest ettekande taimetervise osakond ja tootjad.

Koolituste osas selgitas töögrupi läbiviija, et algkoolitus toimub esimesel aastal ning täiendkoolitus neljandal aastal. Tootjate poolt tuli ettepanek luua võimalusi, et koolitusel saadud info jõuaks kõigi inimesteni ettevõttes, kellel seda vaja on. Praegusel juhul on kõigil ettevõtte töötajatel võimalus koolitusel osaleda, aga info ei levi.

Vee- ja mullakaitse meetmega on plaanis jätkata teise samba alt sarnaselt praegusele. Arutelu küsimused nime osas arutelu ei tekkinud. Maaeluministeeriumil ettevalmistatud küsimus, kas peaks olema KSMiga seotud viis aruteluni maheda puhul. Otsustati, et mahe jääb välja. Samuti jõuti järeldusele, et puuvilja- ja marjaedade arvestamisel võib oht olla nendel aladel toiteelementide kasutamiseks. Märjalaviljelust võiks soodustada pigem innovatsiooni või maaparanduse meetmete kaudu.

Tulemuspõhisuse teemal jõuti arvamusele, et kui ÜPT tootja tuleb üle KSM-i ja on nõus esimestel aastatel heintaimed viljavaheldusse võtma, siis on täiesti võimalik eeldada, et huumusvaru tõuseb viie aasta jooksul. Kui tootja on kasvatanud pikka aega ainult üheaastaseid kultuure, annavad heintaimed huumusbilansis väga palju juurde. Pikas perspektiivis on orgaaniline süsinik mõõdikuna mõeldav, aga see ei mahu viie aastasesse perioodi. Pakuti erinevaid võimalikke mõõdikuid: elurikkus, pestitsiidi jäägid mullas, põllulinnud, mulla rasvhapped (olemas selle suve lõpuks). Lindudest parem indikaator on putukad ja taimed, mis on paindlikum ja kiirema muutusega. Elurikkuse mõõdikule tuleb baastase representatiivse valimi põhjal. Sealt saab erinevate praktikate baastasemed ja meetodika, mis on odav ja lihtne. Näitab erinevate elustiku rühmade koosseisu.

HPK9+ sekkumismeedet tutvustades toodi välja, et tegu on tootmisega mitteseotud objektide minimaalse osakaaluga. Lahtine on, kas osakaal arvestatakse põllumaast või põllumajandusmaast ning kuidas arvestatakse püskikultuuridega alasid. Tegemist on ökokavaga. Meetme eesmärk on panustada elurikkuse kaitseks ja säilitada maastikke ja mittetootlikke alasid. Ei lubata kasutada taimekaitsevahendeid ja mineraalväetiseid. Siia kuuluksid maastikuelementidest samad nagu tingimuslikkuse all. Võrreldes tingimuslikkusega on HPK9+ suurema protsendiga näiteks 10-15%. Ettepanek võimaldada seda meetet taotleja lisaks KSMile.

Laigud põllumaal rakenduks teatud valitud maakondades, et rakendumist testida edaspidise laiendamise eesmärgiga. Tegu on üheaastase valitud meetmega. Arutelu kujunes selle üle, kas rakendada teatud maakondadele või kõigile. Tootjad tõid välja, et see ei ole atraktiivne meede, kui ühikumäär jääb madalaks. Siinkohal ei saa võrrelda Prantsusmaaga, sest seal on ÜPT kolm korda suurema määraga. Tõstatus ettepanek kasutada rakendamisel ruutmeetrid meetrite asemel (st mitte 4x4 m või 16x16 m) või kajastada mõlemad. Soovitati arvestada vahemikku 2,5m laiuselt sest külvikute laiused on 2,5-9 meetrit. Kaugseire teel pole see meede seiratav, saab drooniga või kohapealse kontrolliga. Kontrollida saab kevadel nii talivilja kui suvilija. 10x10 lõigatakse põllu pinnast välja - kuidas see lahendada? Otsustati maakonnad maha võtta ja teha võimalikuks kõigile. Laike võib olla kuni 20% põllu pinnast, sest on üheaastased. Kui on püsivad laigud, oleks vaja põllust välja arvata.

Liigirikaste rohumaade rajamine on mitmeaastane kohustus. Tõstatati küsimus, kas piirduda pakutud maakondadega või rakendada üle Eesti. Jäävad pakutud maakonnad, sest need on valitud tulenevalt sealse kesise elurikkuse tõttu. Tõstatus küsimus, kas teistes maakondades on võimalik üles anda püsirohumaad, kui seal on liigirikuse tunnused. Kinnitati, et see on võimalik. Tõstatusid küsimused Eesti päritolu looduslike seemnete olemasolu kohta ning kas valge ristlik on arvestatav. Töö kodumaiste liikide tootmiseks käib. Niitude osa on vähenenud 2/3 selle arvelt, et need alad on läinud metsaks. Praeguse ettepanekuga võtaks maad vähemaks haritava maa arvelt. Rajamise puhul tekib ülekülvamine, et toetus kätte saada. Selle osas soovitati segu valida vastavalt mullale. Tingimused selle meetme raames täidab Tartu Ülikooli sõnul taotleja seemne külvamisega ja esimeste aastate hooldamisega. Küsimus tuli ligikaudse seemne koguse olemasolu kohta praegusel hetkel. Tartu Ülikool vastas, et hetkel on mõnikümmend kilo, sügisel mõned sajad kilod ja järgmine aasta paar tonni. Tartu Ülikool selgitas, et tegu on tootmisprotsessiga ja Eestisse tekib 4-5 tootjat selles valdkonnas. PMK tõstatas küsimuse, kas on võimalik vaesunud, KSMi mõistes otstarbetud rohumaad või püsirohumaad liigirikaks muuta ehk siia meetmesse kaasata ja keskkonnale nii kasulikuks muuta.

Sõnniku varem laotamine: arutati, kas see võiks olla KSM-i osa, KSM-i lisategevus või ökokava. See peaks olema suunatud loomakasvatajatele, eesmärgiga vedelsõnnik varem laost laiali laotada. Ainult linnu ja seakasvatustes võib tekkida olukord, et ei ole oma maad, teistel loomapidajatel on see olemas. Arutati, kas sisestuslaotus siduda selle meetmega. Arvati, et reguleeriks ainult laotamise aega. Peaks olema hektari makse ja ülejäänu läheb VeeS järgi.

Edasised tegevused

Töögrupi järgmine kohtumine 26. märtsil jäeti eriolukorra tõttu ära. Edasine töögrupi töö seoses sekkumislehtedega toimub kirjaliku tagasiside vormis.

Memo koostasid: Martti Mandel, Linda Ajaots.